

Список використаних джерел:

1. Національної поліції Про Національну поліцію : Закон від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
2. Шармар О. М. Особливості кримінальної відповідальності військовополонених. *Актуальні проблеми нормативно-правового визначення статусу військовополонених* : матеріали міжвідом. наук.-практ. конф. (Київ, 10 листоп. 2022 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2022. 253 с.
3. Великий тлумачний словник української мови / уклад В. Т. Бусел. Київ-Ірпінь : ВТФ «Перун» 2005. 1728 с.
4. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12.08.1949 р. *Організація Об'єднаних Націй*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153
5. Декларація про поліцію. Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи № 690 (1979). URL: <http://www.uapravo.com/hro/text.php?lan=rus&id=4775>
6. Про основи національного спротиву : Закон від 16.07.2021 р. № 1702-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#n452>

Никоненко Михайло Якович

професор кафедри кримінальної юстиції навчально-наукового інституту права та психології НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ В МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ СУДІ

Відповідно до ст. 1 Римського Статуту Міжнародного Кримінального Суду від 17 липня 1998 року Міжнародний Кримінальний Суд є постійнодіючою установою та має повноваження здійснювати юрисдикцію стосовно осіб за найбільш тяжкі злочини, що викликають занепокоєння міжнародного співтовариства, як зазначено в названому Статуті, та доповнює національні системи кримінального правосуддя. Юрисдикція і функціонування Суду регулюються положеннями названого Статуту. Україною Римський Статут ратифіковано 21 серпня 2024 року, а датою набрання чинності названого Статуту для України є 1 травня 2025 року.

Місцем перебування Суду є м. Гаага в Нідерландах. У випадках, коли Суд вважає це доцільним, він може засідати в будь-яких інших місцях, як це передбачено в названому Статуті.

Відповідно до ст. 4 названого Статуту, якою визначено правовий статус і повноваження Суду, Суд має міжнародну правосуб'єктність. Він також має таку правоздатність, яка може бути необхідною для здійснення ним своїх функцій та досягнення своїх цілей. Суд може здійснювати свої функції і повноваження, як це передбачено в названому Статуті, на території будь-

якої держави-учасниці та, за спеціальною угодою, на території будь-якої іншої держави.

Юрисдикція Суду обмежується найбільш тяжкими злочинами, які викликають занепокоєння всього міжнародного співтовариства. Відповідно до Статуту Суд має юрисдикцію стосовно таких злочинів: злочин геноциду; злочини проти людяності; воєнні злочини; злочин агресії. Якщо не буде прийнято рішення про інше, місцем судового розгляду є місце перебування Суду.

Варто звернути увагу на досить важливий момент щодо судового розгляду в Міжнародному кримінальному Суді. Так, згідно названого Статуту при розгляді справи обвинувачений повинен бути присутнім на судовому розгляді. Проте, якщо обвинувачений, який є присутнім у Суді, продовжує порушувати хід судового розгляду, Судова палата може видалити обвинуваченого і надати йому можливість спостерігати за ходом розгляду та давати вказівки захиснику, перебуваючи поза межами зали засідань, з використанням, коли це необхідно, засобів зв'язку.

Зазначені заходи вживаються лише за виняткових обставин після того, як інші альтернативні розумні заходи виявились недостатніми, та лише впродовж такого періоду часу, який чітко вимагається.

Функції та повноваження Судової палати здійснюються відповідно до названого Статуту та Правил процедури і доказування. Судова палата забезпечує, щоб розгляд був справедливим і швидким та проводився з повним дотриманням прав обвинуваченого, а також з належним врахуванням необхідності захисту потерпілих і свідків. Після того, як у справі призначено слухання відповідно до названого Статуту, Судова палата, призначена для розгляду справи: консультується зі сторонами та ухвалює такі процедури, які є необхідними для сприяння справедливому і швидкому проведенню провадження; визначає мову або мови, які будуть використовуватися в ході судового розгляду; і з дотриманням будь-яких інших відповідних положень Статуту передбачає розкриття, заздалегідь до початку судового розгляду, документів або інформації, які до цього не були розкриті, для надання можливості належної підготовки до судового розгляду.

Судова палата може, якщо це необхідно для ефективного і справедливого виконання нею своїх функцій, передавати попередні питання до Палати досудового провадження або, у разі необхідності, іншому судді Відділу досудового провадження, який є в її розпорядженні.

Надіславши повідомлення сторонам, Судова палата може у відповідних випадках дати розпорядження про об'єднання або розділення обвинувачень проти декількох обвинувачених. Під час виконання своїх функцій до початку судового розгляду або в ході судового розгляду Судова палата, у разі необхідності, може: здійснювати будь-які функції Палати досудового провадження; вимагати явки свідків і дачі ними показань, а також пред'явлення документальних та інших доказів, звертаючись, якщо це

необхідно, за допомогою до держав, як це передбачено в Статуті; забезпечувати захист конфіденційної інформації; давати розпорядження про надання додаткових доказів до тих доказів, які були зібрані до судового розгляду або пред'явлені сторонами в ході судового розгляду; забезпечувати захист обвинуваченого, свідків і потерпілих; та ухвалювати рішення з будь-яких інших питань, що стосуються справи.

За загальним правилом, Судовий розгляд є відкритим. Проте Судова палата може встановити, що особливі обставини вимагають того, щоб деякі засідання проводилися в закритому режимі для цілей, передбачених у статті Статуту, тобто, з метою захисту потерпілих і свідків або в інтересах захисту конфіденційної або чутливої інформації, яка повинна бути подана як доказ.

На початку розгляду Судова палата зачитує обвинуваченому обвинувачення, що були попередньо затверджені Палатою досудового провадження. Судова палата переконується в тому, що обвинувачений розуміє зміст обвинувачень. Вона дає обвинуваченому можливість визнати свою вину відповідно до статті Статуту, якою передбачається процедура розгляду справи у разі визнання обвинуваченим вини, або заявити про свою невинуватість.

Під час судового розгляду головуючий суддя може давати вказівки стосовно здійснення провадження, у тому числі для забезпечення того, щоб воно здійснювалося справедливо і неупереджено. З дотриманням будь-яких вказівок головуючого судді сторони можуть пред'являти докази відповідно до положень названого Статуту.

Судова палата має право за клопотанням однієї зі сторін або з власної ініціативи: ухвалювати рішення про допустимість або належність доказів; і вживати всіх необхідних заходів для підтримання порядку в ході слухання.

Судова палата забезпечує складення повного протоколу судового розгляду, який точно відображає перебіг процесу, ведення і зберігання якого покладається на Секретаря.

Слід звернути увагу на питання реалізації засади презумпції невинуватості при розгляді справи в Міжнародному кримінальному Суді. Так, відповідно до ст. 66 названого Статуту кожний вважається невинуватим, доки його вину не буде доведено в Суді відповідно до застосовного права. Тягар доведення вини обвинуваченого покладено на Прокурора. Для визнання винним обвинуваченого Суд повинен переконатися в тому, що обвинувачений є винним поза розумним сумнівом.

Характеризуючи засаду презумпції невинуватості, для порівняння важливо відмітити, що відповідно до ч. 1 ст. 62 Конституції України особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

Зазначене положення Конституції України знайшло своє відображення в ч. 1 ст. 17 Кримінального процесуального кодексу України, згідно якої особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення

і і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено у порядку, передбаченому названим Кодексом і встановлено обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили.

Таким чином, з огляду на зазначене і спираючись на положення Римського Статуту Міжнародного Кримінального Суду слід констатувати, що Міжнародний Кримінальний Суд, заснований відповідно до названого Статуту, з урахуванням особливостей судового розгляду доповнює національні системи кримінального правосуддя.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. (із змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст. 141.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

3. Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text

Осуховський Роман Вікторович

доцент кафедри кримінальної юстиції навчально-наукового інституту права та психології НАВС, доктор філософії.

Мірошниченко Юліана Вадимівна

здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту права та психології НАВС

МІЖНАРОДНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД У СИСТЕМІ СУЧАСНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Одним із фундаментальних принципів кримінального права є невідворотність покарання і в сучасній історії з метою реалізації цього принципу був створений Міжнародний кримінальний суд (МКС).

Інституціоналізація МКС стала відповіддю на тривалу еволюцію міжнародного правосуддя після Нюрнберзького та Токійського процесів, а також роботи трибуналів щодо колишньої Югославії та Руанди. Досвід цих судів показав, наскільки важливою є постійна інституція для притягнення до відповідальності за найтяжчі злочини.

Юрисдикція МКС охоплює чотири категорії злочинів: геноцид, злочини проти людяності, військові злочини та злочини агресії. Особливістю МКС є те, що він притягує до відповідальності не держави, а конкретних фізичних осіб - політичних керівників, військових командирів чи інших